

**Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка**

СИЛАБУС

**з навчальної дисципліни «Академічна доброчесність та етика наукового пошуку»
освітньо-наукової програми «Економіка» третього рівня вищої освіти**

Обсяг курсу — 3 кредити (ECTS): 14 годин лекції, 16 годин — практичні заняття, 60 годин — самостійна робота, іспит

Викладач курсу — **Бобловський Олександр Юрійович**, к.ф.н., доцент кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту, доцент (http://khntus.com.ua/staff/boblovsk_oleksandr-luri_ovich-2/).

ОПИС КУРСУ

Пререквізити — базові знання з дисциплін: «Філософія», «Основи психології та педагогіки», «Українська мова (за професійним спрямуванням)», «Основи наукових досліджень», «Етика».

Коротка анотація дисципліни (загальна характеристика, особливості, переваги). Навчальна дисципліна «Академічна доброчесність та етика наукового пошуку» посідає важливе місце в структурно-логічній схемі підготовки фахівців третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю 051 «Економіка» і буде корисна майбутнім фахівцям при формуванні у них системи теоретичних знань та прикладних навичок щодо основних аспектів академічної доброчесності та організації наукового пошуку й набуття здобувачем основних компетенцій щодо проведення освітньо-наукової діяльності. Дисципліна охоплює всі тематичні блоки, що необхідні для формування у здобувачів вищої освіти сучасного етичного мислення і системи спеціальних знань про базові поняття щодо фундаментальних основ академічної доброчесності та етики наукового пошуку.

Вивчення даної дисципліни дає можливість здобувачу вищої освіти: знати:

- основні принципи академічної доброчесності;
- методи, інструменти, технології наукового пошуку, які б забезпечили дотримання принципів академічної доброчесності та наукової етики;
- довідково-пошуковий апарат сучасного науковця (реферативні та науково-метричні бази даних);
- основні стратегії етичної поведінки вченого;
- правила написання статей та інших наукових текстів з дотриманням принципів академічної доброчесності.

вміти:

- обґрунтовано застосовувати нормативно-правову базу з академічної доброчесності у боротьбі з її порушеннями;
- збирати, вивчати і аналізувати факти, процеси;
- працювати з фаховими текстами;
- самостійно шукати й опрацьовувати джерела інформації;
- писати наукові тексти;
- робити публічні презентації своїх думок. Мета та основні задачі дисципліни.

Метою викладання дисципліни «Академічна доброчесність та етика наукового пошуку» є ознайомлення здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти із принципами та правилами дотримання політики академічної доброчесності на прикладі вітчизняного й міжнародного досвіду; формування професійних компетентностей

необхідних для засвоєння принципів академічної культури та етики наукового пошуку; забезпечення їх необхідними знаннями та інструментами, оволодіння та оперування якими є необхідними для повноцінного функціонування в освітній і науковій спільноті, а також на ринку праці у майбутньому.

Завданнями, що мають бути вирішені в процесі викладання курсу, є надання здобувачам вищої освіти наступних можливостей з:

- оволодіння теоретичною базою та методологією наукового пошуку з дотриманням правил наукової етики;
- аналізу публікацій з певної тематики та виділення невирішених питань;
- розширення і поглиблення знань про основні принципи академічної доброчесності;
- формування вмінь щодо запобігання проявів академічної недоброчесності;
- формування вмінь використання наукових текстів та здійснення їх цитування;
- формування інструментарію підготовки та оприлюднення результатів власних наукових досліджень.

Компетентності:

Інтегральні компетентності:

Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері економіки, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

Загальні компетентності:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК04. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в економіці та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з економіки та суміжних галузей.

СК02. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та англійською мовами, глибоке розуміння англійських наукових текстів з економіки.

СК03. Здатність використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та освітній діяльності.

СК04. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти та у реальному секторі економіки.

СК05. Здатність виявляти, поглиблено аналізувати та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері економіки з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.

СК07. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проєкти в економіці та дотичні до неї міждисциплінарні підходи, виявляти лідерські якості та відповідальність під час їх реалізації.

Програмні результати навчання. В результаті вивчення курсу здобувачі мають отримати:

РН01. Мати теоретичні знання з економіки, соціально-економічних систем і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення фундаментальних і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку, отримання нових знань та/або здійснення інновацій.

РН03. Розробляти та досліджувати фундаментальні та прикладні моделі соціально-економічних процесів і систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у економіці та дотичних міждисциплінарних напрямках.

РН06. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, теоретичні та практичні проблеми економіки державною та іноземною мовами,

кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних наукових виданнях.

РН07. Застосовувати інноваційні науково-педагогічні технології, формулювати зміст, цілі навчання, способи їх досягнення, форми контролю, нести відповідальність за ефективність освітнього процесу з дотриманням норм академічної етики та доброчесності.

Структура курсу:

Тема 1. Науково-методологічні засади курсу «Академічна доброчесність та етика наукового пошуку»

«Академічна доброчесність» як дефініція нового закону «Про освіту». Об'єкт, предмет та завдання курсу «Академічна доброчесність та етика наукового пошуку». Роль і місце академічної доброчесності в системі освіти. Нормативно-правова база (кодекси, положення, правила, пам'ятки тощо) з дотримання академічної доброчесності в ХНТУСГ.

Тема 2. Академічна доброчесність: поняття та правові засади.

Зміст академічної доброчесності та її соціальне призначення. Предмет академічної доброчесності. Критерії визначення предмету академічної доброчесності. Всезагальний, загальний і спеціальні (окремі) методи та їх класифікація. Структура академічної доброчесності. Основні чинники структурних елементів академічної доброчесності.

Тема 3. Організаційно-правові та технічні чинники академічної доброчесності.

Синергія науковця та програмних засобів перевірки наукових робіт як вирішальний фактор виявлення проявів академічної не доброчесності. Закон України "Про освіту". Закон України "Про вищу освіту". Кодекс честі як засіб запобігання порушень у сфері вищої освіти. Права та обов'язки наукових працівників. Доброчесність в управлінні науковими колективами. Права та обов'язки студентів. Положення університетів щодо регулювання етичних норм. Правила поведінки студентів на прикладі американських та європейських ЗВО. Авторські права учасників освітнього процесу у закладах вищої освіти.

Тема 4. Академічна доброчесність, як соціальний капітал сучасного університету.

Університет як осередками підготовки і виховання ціннісні орієнтирів честі й толерантності. Шляхи формування нової академічної культури на принципах академічної свободи, суспільної відповідальності, пошани до людської гідності і дотримання академічної доброчесності. Закон України «Про вищу освіту» як джерело для створення правової оболонки для протидії окремим зловживанням академічною доброчесністю. Університет як середовище для проведення інноваційних академічних досліджень та навчання

Тема 5. Наукова етика у контексті актуальних проблем сучасності

Нові сфери морального регулювання наукової діяльності (публікація результатів, консультування, участь у експертизах). Проблема відповідальності за впровадження результатів наукових досліджень. Моральне регулювання використання науково-технічних досягнень. Процеси глобалізації у сучасному суспільстві: етичний та науковий контекст.

Сучасна наукова комунікація у концепції Н. Лумана. Міжнародні конвенції про роль науки у суспільстві та статус ученого.

Тема 6. Моральні ідеали наукового середовища

Академічне середовище як місце формування особливого ідеалу моральності, значення цього ідеалу для культури. Зв'язок моральних та професійних якостей наукового працівника. Інтелігенція та інтелігентність: їх зв'язок і нетотожність. Комплексний характер поняття «інтелігентність». Історія формування ідеалу інтелігентності. Поняття відповідальності в етиці. Види відповідальності. Відповідальність як зворотний бік свободи. Відмінності «внутрішньої» етики науки як відповідальності наукового товариства за майбутнє цивілізації та «внутрішньої» (професійної) етики науки як нормативного регулювання стосунків всередині самого наукового товариства. Наука і соціум: неоднозначність вимоги відповідальності науки. Необхідні моральні обмеження науки як виду людської діяльності. Можливість різного використання наукових результатів. Етика

науки та етика технології. Відповідальність вченого перед людством, країною, науковим товариством, науковою школою. Роль вченого у суспільстві.

Тема 7. Етичні проблеми окремих стадій наукової діяльності

Мотивація приходу у науку. Вибір теми дослідження. Виконання процедур перевірки та експертизи. Проблема принципу обґрунтованості твердження. Психологічні складнощі: вимога визнання помилок та ін. Етика наукової публікації. Вимога істинності та новизни. Плагіат. Норми цитування. Співавторство. Проблема першості відкриття. Етичні норми наукової дискусії. Потреба розмежування наукової та особистісної критики. Мотивація наукових спорів. Окремі прийоми ведення дискусії. Міжособистісні стосунки у науковому колективі та їх моральні аспекти. Стосунки «Учитель – учень» у науці. Моральні аспекти функціонування наукових шкіл. Проблема авторитету у науці. Фальсифікація у науці. Фальсифікація як метод теоретичного пізнання та як зумисне введення в оману. Істина та хиба у логіці та науці. Відмінності між гіпотезою, моделюванням, проектуванням та фальсифікацією. Помилки та свідоме викривлення фактів. Фабрикація даних. Наука та її антиподи: лженаука, пара наука, псевдонаука; умови їхньої появи, розвитку та їхні моральні засади. Історичні приклади фальсифікацій: алхімія, расова теорія, клонування. Відповідальність за фальсифікацію у сучасній науці. Проблема авторства та першості у науці. Наукові публікації. Визначення авторства публікації. Авторство та співавторство. Авторський вклад. Авторська відповідальність. Авторські заслуги. Довіра до авторитету. Цитування, посилання, інтерпретація; користування науковими даними. Наукометрія. Наукове відкриття; проблема новизни. Відкриття та сенсація. Першість у наукових відкриттях. Наукова ідея та її реалізація. Наукові висновки та їх обґрунтування. Моральна оцінка закріплення імені автора у науковій термінології. Плагіат та авторське право. Правила пошуку, систематизація, збереження, транслювання та передача наукових даних. Принцип наукової чесності. Поняття інтелектуальної власності. Авторське право. Патенти. Міжнародні конвенції про захист авторських прав. Законодавча охорона авторських прав. Інновації у науці. Авторські права та глобальна мережа. Авторські права на кваліфікаційні роботи. Норми бібліотечної та архівної справи. Поняття «злочин у науці». Поняття плагіату, види плагіату. Плагіат, підробка, ошуканство. Види підробок. Етичні конфлікти у науці та шляхи їх розв'язання. Етичні санкції.

Політика курсу – жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до Положення про академічну доброчесність учасників освітнього процесу.

Система оцінювання – оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:

для іспиту – модуль 1 – 30 % семестрової оцінки; модуль 2 – 30% семестрової оцінки; іспит – 40% семестрової оцінки.

Інформаційні ресурси

Бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua/>

Бібліотека ім. В.Г. Короленко. URL:

<http://korolenko.kharkov.com/> Бібліотека ХНТУСГ. URL:

<https://library.khntusg.com.ua/> Електронна бібліотека. URL:

<http://lib.meta.ua/>

Студентська електронна бібліотека URL: <http://www.lib.ua-ru.net/>

Нормативно-правова база України URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/>